

— Τί ! ἐγώ ; Ἐγὼ νὰ ἰδῶ τὸ πτώμα ; ἀπεκρίθη ὁ ξενοδόχος ἀναφρίζας. Ὅχι, ὄχι βεβαίως . . . Ἀνὴρ ἠθέλησα νὰ τὸ ἰδῶ δι' ὅλα τὰ πλούτη τοῦ κόσμου ! Ἐγώ ; . . . Ὅχι, ὄχι . . . Τὸ εἶδεν ἡ Μαργυρίτα, ἡ σύζυγός μου. Ἀλλὰ ποῦ εἶναι ἡ σύζυγός μου ; . . . πηγαίνω εὐθὺς νὰ τὴν ζητήσω . . .

— Μείνε ἐδῶ, κύριε, ἐπανελάβετο ὁ ἄγνωστος· ἔχω ἀκόμη ἀνάγκην σου. Ποῖος ἐξέτασε τὸ πτώμα τοῦ Ῥουγῆρου Φίλποτ. Ὑποθέτω ὅτι θὰ ἐπροσκληθῇ τις διὰ νὰ βεβαιώσῃ τὴν αἰτίαν τοῦ θανάτου του.

— Ἦλθεν ὁ ἱατρός τοῦ χωρίου.

— Καὶ ὁ ἱατρός αὐτὸς ποῦ εἶναι ;

— Πρὸ πολλῶν ἐτῶν ἀπέθανε.

— Καὶ πῶς ἀπεβάνθη κατ' ἐκείνην τὴν περίστασιν ;

— Εἶπεν . . . εἶπεν ὅτι ὁ Ῥουγῆρος ἀπέθανεν ἀπὸ παροξυσμὸν, τὰς τὸ ἐπαναλαμβάνω . . . τὸν κῆρυκα νεκρὸν εἰς τὴν κλίνην του . . . ἀπέθανεν αἰφνιδίως . . .

— Καὶ πῶς δὲν ἤθελες ν' ἀποθάνῃ αἰφνιδίως, ἀνέκραξεν ὁ ἄγνωστος δείξας τὸ κρανίον καὶ πλησιάσας αὐτὸ εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ ξενοδόχου, πῶς δὲν ἤθελες ν' ἀποθάνῃ αἰφνιδίως, ἀφ' οὗ ἔχωσες καρφίον εἰς τὸ κρανίον του μοχθηρὰ καὶ ἀχρεϊέστατε ἄνθρωπε ;

Ὁ ξενοδόχος ἀρτῆκεν ὀξεῖαν κραυγὴν καὶ ὤρμησε πρὸς τὴν πύλην· ἀλλ' ὁ ξένος, σπεύσας νὰ φράξῃ τὴν διόδον, ἤρπασεν αὐτὸν ἀπὸ τὸν λαιμὸν τοῦ ἐπενδύτου.

— Ἡ σύζυγός σου ὠμολόγησε τὰ πάντα· παραδόθητι.

— Καλὰ, ἀπήντησεν ὁ δολοφόνος πηδήσας πρὸς τὸν λαιμὸν τοῦ ἐχθροῦ του· εἶναι ἄρα ἀνωφελὲς νὰ τὸ ἀρνηθῶ· ἀλλὰ πρὸ πάντων, ἔχω νὰ κάμω λογαριασμοὺς μαζί σου . . .

Οἱ δύο ἀντίπαλοι, σχεδὸν ἰσοδύναμοι, συνεκωλύσθησαν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους· ἀλλ' ὁ Σίρ Ναυτίλιος ὅστις ἦτο ἐμπειρότατος καὶ ἄτρωτος ἐνταυτῷ, ὑπερίσχυεν ἐπὶ τέλους καὶ ἔθεσε γόνυ ἐπὶ τοῦ στήθους τοῦ ξενοδόχου· παρεκάλεσε δὲ τοὺς ἐμφορητῆτας θεατὰς νὰ τὸν βοηθήσωσιν ὥπως δέσωσι τὸν φονέα τοῦ Ῥουγῆρου Φίλποτ. Ἐπειδὴ ἔσπεισάν τινες ν' ἀκούσωσι τὴν πρόσκλησιν, ὁ ἄγνωστος ἀνηγέρθη καὶ παραυτίκα ἐφρόντισε περὶ τῆς φυλακίσεως τοῦ ἐνόχου.

Ὁ ἄγνωστος ὅμως καὶ τοι θριαμβεύσας, δὲν ἐξῆλθε τῆς πόλεως ἀβλαβής, καθότι ἐν τῇ πτώσει τοῦ ἡχείρου τοῦ προσέκρουσε κατὰ τοῦ κρανίου καὶ ὁ ἰσοδόλος ἦλος διεπέρασε βιβλῶς τὴν σάρκα του· ἀλλὰ τόσῳ μικροῦ λόγου ἀξίαν ἐνόμισε τὴν πληγὴν, ὥστε οὐδόλως ἐφρόντισε περὶ αὐτῆς· τὴν ἐπιοῦσαν ὅμως ἠπθάνθη ὀδυρεῖς πόνους εἰς τὸν βραχίονα, καὶ μετ' οὗ πολὺ ἀπέθανεν ὑπὸ τιτάνου.

Μετὰ οὕτω ἡμέρας ἀπὸ τῶν Χριστουγέννων, Μαρτῖνος ὁ Δέλφερ ἐπερείδατο ἐπὶ τοῦ πετύου του ἐν τῷ βάθει λάκκου ὃν περ εἶχεν ἀνασκάψαι. Ἐνώπιόν του ἐπὶ τῆς ἀρτίως ἐξυχθείσης γῆς, ἔκειτο τὸ αὐτὸ κρανίον τὸ κατακυλίσαν πρὸ τῶν ποδῶν τοῦ Σίρ Ναυτίλιου.

— Ἄ ! ἐδῶ πάλιν σ' ἔχω, κουμπάρε Φίλποτ, ἔλεγεν ὁ νεκροθάπτης ἐρωτικῶς προσδoléπων αὐτό. . . εἶμαι εὐχарιστημένος ἀπὸ σέ· ἔκαμες τὴν μαρτυρίαν σου ἐνώπιον τῶν δικαστῶν ὡς καλὸς καὶ τίμιος ἄνθρωπος· ἀνεκάλυψες ἐκείνον τὸν ἄθλιον καὶ τὴν γυναῖκά του οἱ ὁποῖοι βίβλια δὲν θὰ διαφύγουν τὴν ἀγχόνην. Τοῦτο πηγαίνει καλὰ, κάλλιστα· ἀλλ' ἐτιμώρησαι πολὺ αὐστηρὰ τὸν δυστυχῆ ἱππότην ὅστις ἐτόλμησε νὰ σ' ἐπάρῃ μαζί του. Τὸ ἔξυρκ ἐγὼ ὅτι ἤθελε τῷ συμβῆ δύστυχην. Ὅπως δὲ ποτε ἦτον ἄνθρωπος τῶν ἀγαθῶν· θὰ ἀνταποδοθῇ μετ' ὅλην του τὴν ἡσυχίαν ὑποκάτω τῆς κληρονομίας, καὶ δὲν θὰ ἔχῃ νὰ παραπονέθῃ διὰ τὸν λάκκον τὸν ὁποῖον τὸν ἔσκαψα. Νὰ εἰπῶ τὴν ἀλήθειαν ὁ τόπος οὗτος δὲν εἶναι κατάλληλος εἰς αὐτόν· ὁ βριθμός του τῷ ἐδίδα τὸ δικαίωμα ν' ἀναπαύεται εἰς τὰ μνήματα τοῦ ναοῦ· ἀλλ' ἦτο πτωχὸς καὶ πρέπει νὰ μείνῃ εὐχарιστημένος νὰ κοιμηθῇ ἐδῶ.

Γ. ΔΑΝΟΣ ΠΕΚΚΟΣ.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.

— 000000 —

ΜΝΗΜΟΣΥΝΑ, ἄσματα Ἀριστοτέλους Βαλαωρίτου Λευκαδίου. Ἐν Κερκύρᾳ, τυπογραφεῖον Ἐκμῆς, 1857. — 1 τόμος εἰς 8ον.

— 000 —

Τὴν ἐπιγραφὴν ταύτην φέροντα ἐδημοσιεύθησαν ἐσχάτως ἐν Κερκύρᾳ ποιήματά τινα ἀξία λόγου. Ὁ Κ. Ἀριστοτέλης Βαλαωρίτης κατὰ πρῶτον μὲν ἤδη ἀναφρίνεται ἐπὶ τοῦ ποιητικοῦ σταδίου, ἀλλὰ προαναγγέλλει αἰσίως τὰς περὶ τοῦ μέλλοντος ἐλπίδας. Τὰ πρὸ τῶν *Μνημοσύνων* ποιητικὰ αὐτοῦ δοκίμια δὲν ἀναφέρομεν ἐνταῦθα, διότι γραφέντα πρωίμως ὑπὸ τοῦ νέου ποιητοῦ, μὴ ἀνευρόντος εἰσέτι τὴν ἀληθῆ αὐτοῦ ὁδόν, οὐδόλως προσιμιάζον τὸν ποιητὴν τῶν *Μνημοσύνων*. Τὰ *Μνημόσυνα* εἰσὶ συλλογὴ μικρῶν ποιημάτων, ὧν τὰ πλεῖστα ἔχουσι θέμα ἐθνικόν, τὰ δὲ λοιπὰ ἀτομικὰς ἐντυπώσεις τοῦ ποιητοῦ. Ὁ ποιητὴς μεταχειρίζεται γλῶσσαν δημοτικὴν, ἡγουν τὴν ἐν τῇ Ἑπτανήσῳ καὶ ἐν τῇ ἀντιπερείᾳ ἡπαίρω ὑπὸ τοῦ λαοῦ λαλουμένην. Τὰ *Μνημόσυνα* προῤξένθησαν ἀξιοσημείωτον ἐντύπωσιν ἐν τῇ ἐπτανησιακῇ κοινωνίᾳ, ἥτις βεβαίως οὐδόλως στερεῖται ἐξηστειμένης φιλοκαλίας. Εἰς τὰ *Μνημόσυνα* ὁ Κ. Βαλαωρίτης φαίνεται φέρον τὰ τοῦ ποιητοῦ προσόντα. Ἐν τούτοις ἡ μουσα αὐτοῦ παρίσταται κεκοσμημένη διὰ φαντασίας πλουσίας καὶ ζωηρᾶς, διὰ νοήσεως βαθείας καὶ λεπτῆς, διὰ φρονήματος ἐξόχως ἐθνικοῦ, καὶ πρὸ παντὸς ἄλλου δι' ἰσχυροῦ αἰσθηματος. Ἐν γένει ὁ ποιητὴς δὲν φαίνεται γράφων ὅπως γράφῃ, ἀλλὰ γράφων ὡς ἔχων ἀνάγκην ἵνα ἐξαγγείλῃ τὸ ζωηρὸν αἶσθημα ὑφ' οὗ κατατρέγεται. Πόσον σπάνιοι οἱ οὕτω γράφοντες ποιηταὶ κατὰ τὰς ἡμέρας ταύτας, καθ' ὅς ἡ ποίησις ἐκλαμ-

βάνεται παρὰ πολλῶν ὡς τέχνητις μηχανική! Ἐάν τὸ αἰσθημα ἐπέτρεπεν εἰς τὸν Κ. Βαλαωρίτην ἵνα λάβῃ ὑπ' ὄψιν τὰ περὶ γλώσσης καὶ ποιητικῆς τέχνης παρ' ἡμῖν ἀμφισβητούμενα συστήματα, ἔγραφε βεβαίως ἀσθενεῖς τινὰς θεματογραφίας καὶ κατέστρεψε πάντως τὸν φυσικὸν πλοῦτον τῆς φαντασίας καὶ εὐχισθησίαις αὐτοῦ. Εὐτυχῶς ὅμως ὑπῆρξεν ἀμέτοχος τῶν συστημάτων τούτων· ἀπλῶς καὶ ἀνευ οὐδεμιᾶς προκαταλήψεως διηγήθη, ἐφαλλε καὶ ἐθρήνησε, καὶ οὕτως ἐγένετο ἀληθὴς ποιητής, ἀκατασκευάστως· οὕτως εἰπεῖν καὶ φυσικῶς (1).

Πλείστοι παρ' ἡμῖν ἐλεγχουσιν ἔτι τὴν γλῶσσαν ἐν ᾗ ἐγράφησαν τὰ *Μνημόσυνα*. Οὐδόλως σκοποῦμεν ἵνα πραγματευθῶμεν ἐνταῦθα τὰ καλούμενον ζήτημα τῆς γλώσσης, διότι τοῦτο, καθ' ἡμᾶς, οὐδὲ ὑπάρχει, οὐδὲ δύναται ἵνα προβληθῇ ὡς ζήτημα. Φέρομεν μόνον παρατήρησιν τινὰ ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου, τὴν ἐξῆς, ἥτις, ὡς πιστεύομεν, οὐδεμιᾶς ἐπιδέχεται ἀντιρρήσεως. Ἡ ἀρχαιοτάτη τῶν συγχρόνων ζωτῶν γλωσσῶν, ἡ ἑλληνική, ἥτις ἀπὸ τοῦ Ὁμήρου, δηλαδή ἀπὸ τριῶν ἤδη χιλιάδων καὶ ἐπέκειντα ἐτῶν, δὲν ἔπαυσε παράγουσα φιλολογικὰ μνημεῖα, ὑπῆρξεν αἰετομένη, ἀλλὰ πλήρης ποικιλίας. Τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν οὐδόλως λανθάνει τις παρομοιάζων κορμῷ δένδρου γιγαντιαίου, ἐκπέμποντι πολλοὺς καὶ γενναίους κλάδους. Ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα παρουσιάζει μεγίστην ποικιλίαν οὐ μόνον διὰ τῶν διαφόρων αὐτῆς διαλέκτων, ἀλλὰ καὶ διὰ τῶν κατὰ τὰς διαφόρους ἐποχὰς τοῦ ὑπερτρισεχιλιέτους βίου τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους γενομένων τροποποιήσεων εἰς αὐτὴν τὴν μορφήν τῆς γλώσσης. Ἡ ποικιλία αὕτη καταρτίζεται μάλιστα ἐν τῇ ποιήσει, ἐν ᾗ παρατηροῦμεν σχεδὸν τόσας διαλέκτους καὶ μορφὰς τῆς γλώσσης, ὅσα ὑπάρχουσιν ἀριστουργήματα ἀπὸ τοῦ Ὁμήρου μέχρι τῶν νεωτέρων ποιητῶν. Τὸ μοναδικὸν τοῦτο φαινόμενον ὅπερ παριστᾷ ἡμῖν ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα, ἐξαγγέλλει αὐτὴν τὴν φύσιν καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ ἔθνους, ὅπερ ὑπὲρ πᾶν ἄλλο παρῆλθεν αἰετομένη καὶ ἐν πᾶσι τὴν μεγάλην φιλοσοφικὴν ἀρχὴν τῆς ἐκότητος ἐν τῇ ποικιλίᾳ. Τῆς παρατηρήσεως ταύτης ὑπαρχούσης ἀναντιρρήτου, οὐδόλως ἐννοοῦμεν τίνος ἕνεκα πολλοὶ νομίζουσιν ὅτι ἡ ἐν τῇ νεωτέρᾳ ποιήσει καὶ ἰδίως τῇ ἡρωϊκῇ ἐν χρήσει δημοτικὴ διάλεκτος, ὑπάρχει τρό-

πον τινὰ εἰς πάλιν πρὸς τὴν ἀττικίζουσιν, ἥτις ἀπολύτως ἐπικρατεῖ τοῦ πεζοῦ λόγου. Τὸ καθ' ἡμᾶς, οὐδόλως ἐννοοῦμεν πῶς σκεπτόμενοι οἱ γενόμενοι αὐτόκλητοι τῶν δύο τούτων φυσικῶν μορφῶν τῆς γλώσσης ὑπερασπισταί, ἐνόησαν τὴν ὑπερξίν τῆς μιᾶς τῶν μορφῶν τούτων ὡς ἀπικλείουσιν τὴν τῆς ἑτέρας. Εἰς τὴν ἀρχαιότητα βλέπομεν δύο συγχρόνους σχεδὸν συγγραφεῖς, τὸν Θουκυδίδην καὶ τὸν Αἰσχύλον πολίτας μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς πόλεως, γράροντας εἰς τὴν αὐτὴν διάλεκτον κατὰ δύο διαφόρους ὁλως μορφὰς, καὶ τοῦτο κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς μεγίστης ἀναπτύξεως τοῦ ἀττικισμοῦ. Καὶ ἡμεῖς, οἵτινες οὐδόλως ἐφθάσαμεν εἰσέτι εἰς τὸ τελειωτικὸν συμπέρασμα τῆς ἀναγεννήσεως καὶ συμπήξεως τῆς ἐθνικότητος ἡμῶν, δὲν ἀνεχόμεθα οὐδὲ κἂν τὴν ἐλαχίστην ποικιλίαν ἐν τῇ γλώσσῃ, καίτοι ὑπαρχούσης τῆς ποικιλίας ταύτης ἐν τῇ πραγματικότητι, καὶ ἀξιοῦμεν ὅπως ἐπιβάλλωμεν δεσποτικῶς τὴν ἐν τῷ ἀστυκῷ καὶ πολιτικῷ βίῳ τῶν πόλεων μορφουμένην διάλεκτον, εἰς τοὺς ποιητὰς τοὺς ψάλλοντας τοὺς ἡρωϊκοὺς ἀγῶνας τῶν ὁρεινῶν ἀγωνιστῶν εἰς αὐτὴν τὴν γλῶσσαν τῶν ἡρώων των! Ἀλλ' ἀναγνωρίζοντες τὸ δικαίωμα τῆς ὑπάρξεως τῆς δημοτικῆς γλώσσης ἐν τῇ ποιήσει, οὐδόλως ἐννοοῦμεν ὅτι αὕτη ἔχει τὸ μονοπώλιον τῆς ποιήσεως. Ἀπ' ἐναντίας πρεσβεύομεν τὴν ἀπόλυτον περὶ γλώσσης ἐλευθερίαν, καὶ παραδεχόμεθα πᾶσαν γλῶσσαν ἐκφράζουσαν καθαρῶς καὶ κομψῶς τὰ αἰσθήματα τοῦ ποιητοῦ, ἀρκεῖ μόνον ν' ἀποσκορακίζωνται ἐπιμελῶς καὶ ξενικαὶ λέξεις καὶ φράσεις. Εἰρήσθω δ' ἐν παρόδῳ, ὅτι ἡ δημοτικὴ γλῶσσα τῶν ἀσμάτων τῶν *Κλεφτῶν* τοῦ Ὀλύμπου ὑπάρχει ἑλληνικωτέρα κατὰ τὴν φράσιν, τῆς γλώσσης φραγκικῶν τινῶν ποιητικῶν δοκιμῶν εἰς Ἀλεξάνδρινους ὁμοιοκαταληκτοὺς στίχους, συντεταγμένους εἰς τὴν καθαρεύουσαν γλῶσσαν· εἰς τοῦτο ὅμως οὐδόλως ὑπάρχει ὑπεύθυνος ἡ καθαρεύουσα γλῶσσα, ἀλλὰ τινὲς τῶν ποιούντων χρῆσιν αὐτῆς, δὲν λέγομεν ποιητῶν, ἀλλὰ στιχογράφων. Ἀλλως τε πιστεύομεν, ὅτι ἡ δημοτικὴ γλῶσσα, ἥτις ὑπάρχει εἰσέτι ἄστατος καὶ ἀκανόνιστος ἀπαραλλάκτως ὡς καὶ ἡ καθαρεύουσα, θέλει ῥυθμισθῇ βαθυμυθὸν καὶ διαμείνει ἡ γλῶσσα τοῦ λαοῦ, ἥγουν ἡ κατ' ἐξοχὴν γλῶσσα τῆς ἡρωϊκῆς ποιήσεως. Ἡ δ' ἀττικίζουσα, ἡ καθ' ἐκάστην ἀναπτυσσομένη ἐν τοῖς διδασκασμοῖς, ἐν τοῖς δικαστηρίοις, ἐν ταῖς κατὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν ἀδελφὴν Ἑπτάνησον ἑλληνικαῖς βουλαῖς, ἐν ταῖς ἐφημερίσιν, ἐν ἐνὶ λόγῳ ἐν ἅπαντι τῷ κοινωνικῷ καὶ πολιτικῷ βίῳ τῶν ἀπανταχοῦ Ἑλλήνων, βεβαίως δὲν δύναται νὰ ἐξωσθῇ τοῦ Περνασσοῦ. Ὅσοι τῶν ἀδελφῶν Ἑπτανησίων ἀμφιβάλλουσι περὶ τῆς ἐπιτυχίας τῆς καθαρεύουσας γλώσσης ἐν τῇ ποιήσει, ἀς ἀναγνώσωσι τὰ ποιήματα τοῦ Κόμητος Κανδιδίου Ῥώμα, καὶ ἰδίως τὰ *Ἀνθρ* αὐτοῦ, ἵνα πεισθῶσι πόσον εἰσὶν ὑπερβολικοὶ εἰς τὰς μονομερεῖς κρίσεις των. Ὁ Κ. Ῥώμας, ἔχων ὑποθέσει τῶν *Ἀνθρ* αἰσθήματα ὁλως ἀτομικά, οὐδόλως ὑπεχρεῖτο ὅπως μεταχειρισθῇ ἄλλην γλῶσσαν ἢ τὴν γλῶσσαν ἣν μεταχειρίζεται ἐν

(1) Πιθανὸν νὰ μὴ συμμερισθῶσι πολλοὶ τὴν περὶ τῶν *Μνημ* ο αὐτῶν κρίσιν ἡμῶν. Μαλειθήσαντες ὅμως μετ' ἐπιστάσεως αὐτὰ ἐρμηνεύομεν εὐλαχρινῶς τὴν γνώμην ἡμῶν, οὐδὲ πιστεύομεν ὅτι παρέρσαν ἡμᾶς ἡ πρὸς τὸν ποιητὴν προσωπικὴ ἡμῶν φιλία. Ἀλλως τε ἐντυχθεῖ τὴν κρίσιν ἡμῶν καὶ τὸ κῆρος εἰς τῶν δοκιμασμάτων συγχρόνων ἑλληνοστῶν καὶ κριτικῶν, τὸ τοῦ περιωμένου συγγραφέως τῆς περὶ *Συνωνύμων* πραγματείας Θεωματοῦ. Οὗτος διὰ τριῶν μακρῶν περὶ τῶν *Μνημ* ο σ ὶ ν ὶ ὶ ἄρθρων γεγραμμένων ἰταλιστὶ μετὰ σπένδας λεπτότητος καὶ κριτικῆς ἐμβριθείας, θεωρεῖ τὸν ποιητὴν τῶν *Μνημ* ο σ ὶ ν ὶ ὶ ἄξιον μεγίστης σπουδῆς. Πιστεύομεν ὅμως ὅτι ὁ Κ. Θεωματοῦς ἐπὶ πολὺ προέβη συγκρίνας τὸν Κ. Βαλαωρίτην πρὸς τὸν Δάντην, καὶ παραστήσας μάλιστα τινὰ τεμάχια τοῦ Ἑλλήνος ποιητοῦ ἀντιτρεφόμενα τεμαχίῳ τοῦ Δαντῆος τῆς Θεῆς Κομωδίας.

τῇ καθ' ἡμέραν αὐτοῦ ὁμιλία ὡς ἀνὴρ λόγιος. Καί-
 μάλιστα οὐδ' ἦτο δυνατόν ἵνα ἐκφράσῃ ἐν τῇ δημο-
 τικῇ γλώσσῃ τὰς φιλοσοφικὰς αὐτοῦ ἐννοίας, καθ'
 ὅσον ὁ λαὸς, στερούμενος τῶν ἐννοιῶν τούτων, οὐδὲ
 λέξει· οὐδὲ φράσει ἔχει πρὸς ἐρμηνεῖαν αὐτῶν. Ἡ
 ἐπιτυχία τοῦ Κ. Ῥώμα χρησιμεύσει, ἐλπίζομεν, ὡς
 μάθημα εἰς τοὺς συστηματικῶς ἐμμένοντάς εἰς τὴν
 δημοτικὴν γλῶσσαν ἐπτανησίους ποιητάς, καὶ ἀπο-
 λύτως ἀποκλείοντάς τὴν χρῆσιν τῆς καθαρευούσης,
 ἥ ἀρνοῦνται καὶ αὐτὴν τὴν ὑπερξίν (1). Καθ' ὅσον
 δ' ἀφορᾷ τὸν Κ. Βαλκωρίτην, καλῶς ποιῶν ἐγραψεν
 εἰς τὴν δημοτικὴν γλῶσσαν, διότι αὕτη συμφωνεῖ
 πρὸς τὰς ὑποθέσεις τῶν ποιημάτων αὐτοῦ. Πρα-
 τηροῦμεν ὅμως ὅτι ἡδύνατο ἵνα μετὰ πλειοτέρας
 προσοχῆς ποιήσῃ χρῆσιν τῆς δημοτικῆς γλώσσῃς,
 ἀποφεύγων λέξεις ὅλως ἀκαταλήπτους, ὡς ἡδύνατο
 ἀνευ βλάβης τινὸς ν' ἀντικαταστήσῃ δι' ἄλλων γενι-
 κωτέρας χρήσεως. Ταῦτα ἐνομίσαμεν ἀναγκάσιον, ἵνα
 προτάξωμεν περὶ γλώσσῃς, διότι δυστυχῶς καὶ ἐν
 Ἑπτανήσῳ καὶ ἐν Ἑλλάδι οἱ ὁπαδοὶ τῶν διαφόρων
 περὶ γλώσσῃς συστημάτων εἰς αὐτὴν ἀποβλέπουσι

πρὸ πάντων, καὶ ἐξ αὐτῆς ἐκ προκαταλήψεως κρί-
 νουσι τὸν ποιητὴν.

Τὰ ἄριστα τῶν ἐν τοῖς *Μνημοσύνοις* ποιημά-
 των εἰσι τρία, ἔχοντα ὑποθέσεις ἐπεισὸδιὰ τινὰ τοῦ
 πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1821 Ἑπειρωτικοῦ
 βίου, ὁ *Θανάσιος Βάγιας*, ὁ *Σαρωνίδης*, καὶ ὁ *Εὐθύ-
 μιος Βλαχάδας*. Τὰ ποιήματα ταῦτα φέρουσιν ἔξο-
 χόν τινα χαρακτηρὰ τοπικοῦ χρώματος. Ὁ ποιη-
 τὴς φάνεται γινώσκων κατὰ βάθος τὰ Ἑπειρω-
 τικά. Ὅσοι τῶν ἡμετέρων διέτριψάν τινα χρόνον
 ἐν τῇ Ἑπτανήσῳ, γινώσκουσιν ὅτι τὰ ἦθη, τὰ ἔ-
 θιμα καὶ, οὕτως εἰπεῖν, ἡ ποιητικὴ αὐρα τῶν ὁρεσι-
 βίων κατωίκων τῆς Ἠπείρου καὶ τῆς Στερεᾶς, εἰσι
 μᾶλλον γνωστὰ αὐτόθι ἢ παρ' ἡμῖν ἐν Ἀθήναις (*).
 Ἐν Ἀθήναις καταγινόμεθα πολὺ εἰς τὰ ἡμερήσια
 πολιτικά, εἰς τὰ γέα, ἀπαράλλακτα ὡς ἐπὶ Δη-
 μοσθένους, ὅτε οἱ πατέρες ἡμῶν παρορώντες τοῦ
 Φιλίππου ἡρώτων περιφερόμενοι ἐν ταῖς στοαῖς·
 « ἔστι τι καινόν; » καὶ ὡς ἐπὶ τῆς ἐποχῆς καθ'
 ἣν ἐπεσκέφθη τὴν γοητευτικὴν ἡμῶν πόλιν ὁ Ἀ-
 γιος Παῦλος, ὅστις λέγει περὶ τῶν ἡμετέρων « Ἀ-
 θηναῖοι δὲ πάντες καὶ οἱ ἐπιδημοῦντες ξένοι εἰς
 οὐδὲν ἕτερον εὐκαίρουν, ἢ λέγειν τι καὶ ἀκούειν
 καινότερον. » Ἐν γένει δ' ὑπὸ τὸν Ἀττικὸν οὐ-
 ρανὸν γενόμεθα κοσμοπολίται οἱ Ἀθηναῖοι, ἀσχα-
 λούμενοι ἐξ ἴσου περὶ τὰ Ἑπειρωτικά καὶ τὰ
 Ἰαπωνικά· οὐ μικρὰν δὲ σύγχυσιν ἰδεῶν ἔχομεν
 προκαίμενου περὶ ἐθνικῆς φιλολογίας. Οὕτω λόγου
 χάριν ὑπάρχουσι πολλοὶ παρ' ἡμῖν οἱ πιστεύοντες
 εἰλικρινῶς, ὅτι γράφουσι ποίησιν ἐθνικὴν θεματο-
 γραφοῦντες εἰς ὁμοιοκαταλήτους ἀλεξάνδρινους
 στίχους ἱστορήματι ἐρωτικὸν κατὰ τὸ εἶδος τῶν
 ποιητικῶν ἱστορημάτων τοῦ Λόρδου Μπάϊρων, διότι
 οἱ ἥρωες τῆς θεματογραφίας ταύτης ὑποτίθενται
 Ἕλληνας. Τὰ ποιήματα ταῦτα ὑπέμνησαν ἡμῖν ἀεί-
 ποτε τὴν ὑπόπινος Ζακυνθίου ποιηθεῖσαν διὰ στίχων
 γνωστὴν ἐκείνην παράφρασιν τοῦ Ὀμήρου, ἐστολισ-
 μένην δι' εἰκόνιον, ἐν αἷς παρίστανται οἱ κερηκομόον-
 τες Ἀχαιοὶ ἐνδεδωμένοι στολὴν ἐπτανησίων διδασκό-
 ρων τῆς Παδούης τοῦ 12' αἰῶνος. Ταῦτα λέγοντες,
 οὐδ' ὅλως ἐννοοῦμεν ὅτι ἡ ἐθνικὴ ἡμῶν ποίησις πρέπει
 νὰ περιορίζηται ἐντὸς τοῦ στεντοῦ τῶν κατὰ τῆς
 τουρκοκρατίας ἐθνικῶν ἡμῶν ἀγώνων. Εὐτυχῶς τὰ
 στάδιον τῶν ἰδεῶν τοῦ ἔθνους κλύρυνθη ἀπὸ τῆς
 ἐλληνικῆς ἐπαναστάσεως. Βάτιν ἔχων πάντοτε τὸν
 ἀκραίην ἑλληνισμόν, ὁ Ἕλλην ποιητὴς δύναται
 ἵνα φέρῃ τὸν Πήγασον αὐτοῦ ἀπανταχοῦ, μὴ ἀπο-
 μιμούμενος μόνον κακοζήλως τὴν ἀλλοδαπὰ καὶ θε-
 ματογραφῶν ἑλληνιστὶ, ἀλλὰ ζητῶν ἐμπνεύσεις
 εἰς τὴν ἰδίαν φαντασίαν, εἰς τὰς μυρίας ἐντυπώ-
 σεις τοῦ ἀπείρου ἡμῶν παρελθόντος. Ἀλλὰ τίς πο-
 τε πιστεύσει ὅτι ἡ γηραιά αὕτη γῆ τῆς Ἑλλάδος,
 ἥτις εἶδεν ἱστορίαν σχεδὸν μυθώδη διελθοῦσαν ἐπὶ
 τοῦ ἱεροῦ αὐτῆς ἐδάφους ὡς μηχανὴ τις συνοδία
 Παναθηναίων ἐν ἀρχαίῳ ἀναγλύρῳ, δὲν ἐνέπνευσέ
 ποτε οὐδὲν ἄξιον λόγου εἰς οὐδὲνα τῶν συγχρόνων
 ἀθηναίων ποιητῶν; Τίς ποτε πιστεύσει ὅτι τὰ
 γιγαντιαία, τὰ ἱερὰ λείψανα τῶν ἀμυμάτων μνη-

(1) Οἱ αποκλειστικοὶ οὗτοι ἐν τῇ ἀδελφῇ Ἑπτανήσῳ ὁπαδοὶ τῆς
 δημοτικῆς γλώσσῃς ἀρνοῦνται τὴν ὑπερξίν τῆς καθαρευούσης ἑλ-
 ληνικῆς, δὲν ἐννοοῦσιν ὅτι δὲν ἀρνοῦνται πλὴν μίαν θεωρίαν,
 ἀλλ' ἐν γεγονόσι, καὶ γεγονόσι ὑπάρχον ἐν αὐτῇ τῇ φύσει τῶν πραγ-
 μάτων, καὶ ἐμμετρετοῦν τὴν ἐξαιεῖαν προόδον τῆς ἑλληνικῆς
 φιλίας ἀπὸ τοῦ 1821 ἔτους. Μετὰ λύπης ἀνεγνώσαμεν τὰς περὶ
 γλώσσῃς θεωρίας τοῦ Κ. Ἰουλίου Τυπάλδου, ὅστις φαίνεται ἐλέ-
 πων μίαν μόνον φάσιν τοῦ ζητήματος (Ποιήματα, 1. Τυ-
 πάλδου, σελ. 193). Ὁ Κ. Τυπάλδος δὲν παρατηρεῖ ὅτι εἰς τὸν
 πᾶν λόγον τοῦ πᾶν ἄλλο γράφει ἢ τὴν δημοτικὴν γλῶσσαν, ἥτις
 ἔχει τὰς φιλοσοφικὰς φράσεις τοῦ. Ὅποιαν λοιπὴν γλῶσσαν
 γράφει; Ἐρωτῶμεν αὐτὸν εἰλικρινῶς: εἰς ποίᾳ ἔτι ἡ γλῶσσα εἰς
 ἣν τῷ ἀποστείνομεν τὴν στιγμὴν τούτην τὸν λόγον εἶναι ἥτις ἐν-
 λεπτος καὶ ἀπλὴ τῆς παραδοξοῦ γλώσσῃς τοῦ, ἐν ᾧ παραβιάζον-
 ται ἐνίοτε ἐκουσίως καὶ αὐτοὶ οἱ κενόνοι τῆς λογικῆς δυνάμετα
 δι' νὰ ἐκδιδώσωμεν αὐτῷ, ὅτι καὶ λαλοῦντες καὶ γράφοντες τὴν
 αὐτὴν μεταχειρίζομεθα γλῶσσαν. Ἐάν πάντες οἱ ἀδελφοὶ Ἑπτα-
 νῆσιοι ἐρρόνουν ὡς ὁ Κ. Ἰούλιος Τυπάλδος, τὸ θέλωμεν θεωρήσαι τοῦ-
 τε ὡς μέγα δυσκόχημα· διότι τοῦτο ἤθελεν ἀποδεικνύει ὅτι οὐ-
 τοὶ μένουσι στάσιμοι, ὁλοκλήρως τοῦ ἔθνους ἐκδιζόντος γιγαντι-
 αῖος θήματι εἰς τὴν ἰδίαν ἀνάπτυξιν ἐν τε τῇ Ἑλλάδι καὶ τῇ
 Τουρίᾳ· εὐτυχῶς ὅμως ἡ γλῶσσα τῆς Κυβερνήσεως, τῆς βουλῆς,
 τῶν δικαστηρίων καὶ τοῦ τύπου ἐν τῇ Ἑπτανήσῳ καθυπαχάζουσιν
 ἡμᾶς ὡς πρὸς τοῦτο. Οἱ ἀσκηταχοῦ Ἕλληνες ἀνέγνωσαν μετ' ἐν-
 θουσιασμοῦ τὴν πρὸς τὸν Μίγαν Ἀρμωστὴν ὁρκίαν ἀπάντησιν τῆς
 ἰνδικῆς Ἰονικῆς βουλῆς, καὶ τὴν λαμπρὰν συζήτησιν τῆς βουλῆς
 ταύτης κατὰ τὴν 20 Ἰουνίου. Ἀς εἰπῇ ἡμῖν ὁ Κ. Ἰούλιος Τυ-
 πάλδος· πιστεύει ὅτι ἡ εἰς ἀντιπάλους γλῶσσαν γεγραμ-
 μένη ἀπάντησις αὕτη, καὶ ἡ δι' αὐτῆς γενομένη φυσικῶς ἐνθου-
 σιώδης ἐκείνη συζήτησις, δὲν ἐξήρχαντο ἐκ τῶν σπλάγγνων ἀν-
 τιπροσώπων λαοῦ ἑλληνικοῦ; Πιστεύει ὅτι οἱ χωρικοὶ Ἑπτανήσιοι
 δὲν θέλουσιν ἐννοῆσαι τὰ πρακτικὰ τῆς βουλῆς ταύτης; Συναστῶ-
 μεν τῷ Κ. Τυπάλδῳ τὸ πρὸ πολλοῦ δημοσιευθὲν ὑπὸ τῆς Ἑλ-
 λενικῆς περὶ γλώσσῃς ἄρθρον. Ὁ Κ. Λεβίδης θέτει καὶ λύει
 ἄριστα τῷ ὄντι τὸ ζήτημα, καὶ οὐδεμίαν ἀφίνει εἰς τὸν ἀνεγνώ-
 στην ἀμφιβολίαν ἢ ἀντιβρῆσιν. Δὲν παραδεχόμεθα ὅμως ὁλοκληρῶς
 τὴν περὶ τῆς γλώσσῃς τοῦ Κ. Βαλκωρίτου κρίσιν τὸ ὅτι Κ. Λε-
 βίδου, διότι θεωροῦμεν ταύτην, μὴ εὐρίχας διορθώσεις, ὡς ἀρμο-
 δίαν εἰς τὴν ἡρωικὴν ποίησιν.

μείων τῶν πατέρων ἡμῶν, τὰ ἀνέως ἀναμνησκόμενα ἡμῖν ἐν Ἀθήναις τὸ ἀνέριον μεγαλεῖον τοῦ παρελθόντος ἡμῶν, τὰ δυνάμενα καὶ τοὺς λίθους νὰ συγκινήσωσιν, οὔτε ἐν στεναγμῶν οὔτε καὶ ἐν ὑμῶν δάκρυ ἀπέσπατάν ποτε ἀπὸ τινος τῶν ποιητῶν τούτων; (*) Ἀλλ' ἐπὶ τὸ προκείμενον.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Κ. ΤΥΠΑΛΛΟΣ κ.κ.

(Ἐπεται τὸ τέλος.)

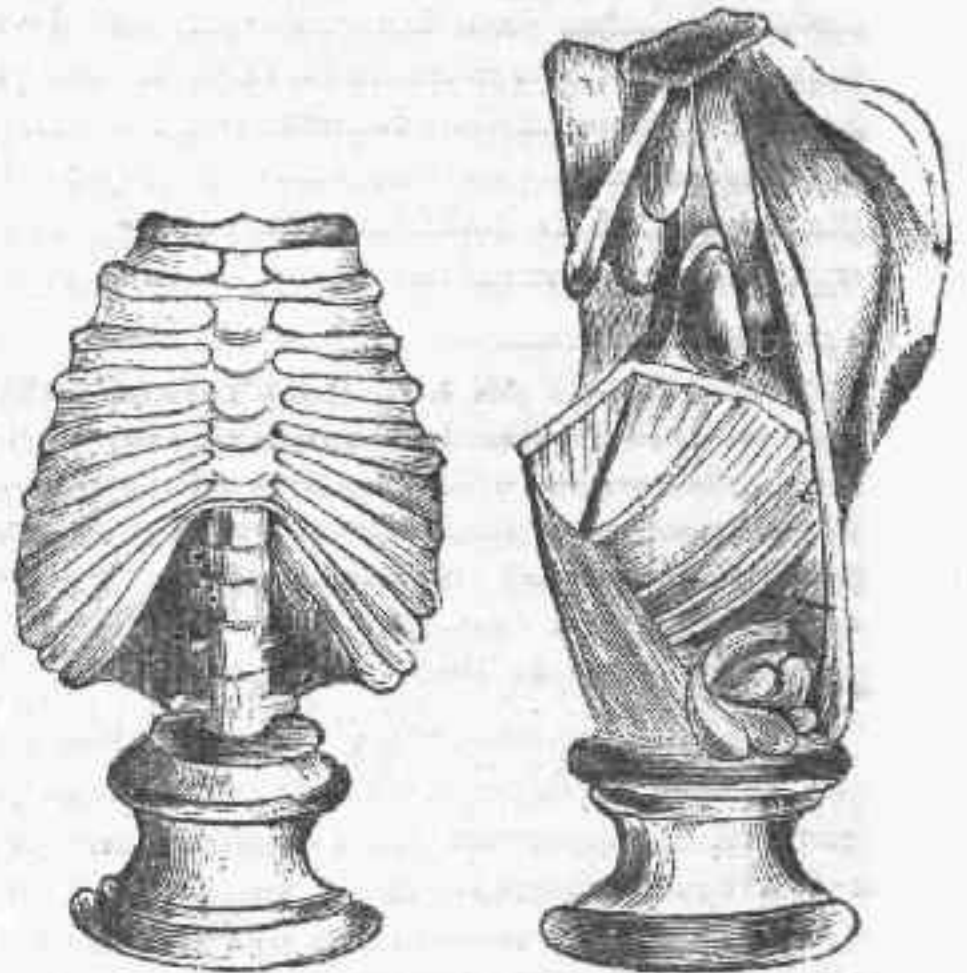
ΠΕΡΙ ΑΡΧΑΙΩΝ ΣΚΕΛΕΤΩΝ

ἐκ μαρμάρου.

—0—

Ἐν τῇ συλλογῇ τοῦ Βατικανοῦ μουσείου τῇ πλουσιωτάτῃ ἐκ παντὸς εἶδους ἀρχαίων μαρμάρων, εὐρίσκονται καὶ οἱ ὑπὸ στοιχ. Α' καὶ Β'. μαρμάρινοι σκελετοκοίτινες, κατὰ τὴν δόξαν τοῦ διασήμεου ἀρχαιολόγου Βισκόντου, ἀνήκουσι τοῦλάχιστον εἰς τὴν ἐποχὴν τοῦ Αἰγυπτίου. Οὗτοι παριστῶσιν, ὁ μὲν Α' ἀνθρώπινον θώρακα συγκείμενον ἐκ μόνων τῶν πλευρῶν καὶ τῶν μετοπλεύρων μυῶνων· ὁ δὲ Β' κορμὸν ἀνθρώπινου σώματος διεσπαραγμένον κατὰ τὸ ἐμπροσθεν αὐτοῦ μέρος ἵνα διορθῶνται τὰ ἐν τῇ φυσικῇ αὐτῶν θέσει λελαξευμένα διάφορα τοῦ θώρακος καὶ τῆς κοιλίας ὄργανα. Τὰ μάρμαρα δὲ ταῦτα ἐξετάζοντα ὑπὸ τὴν ἐποψὴν τῆς γλυπτικῆς τέχνης, οὐδενὸς σχεδὸν λόγου εἰσὶν ἄξια, διότι καὶ ἀδεξιῶς καὶ ἀκόμῃς κατεσκευάσθησαν· ὑπὸ δὲ τὴν ἱατροαρχαιολογικὴν ἐποψὴν εἰς πλείστου λόγου ἄξια, διότι ἐξ αὐτῶν μανθάνομεν καὶ ποῖα βοηθήματα μεταχειρίζοντο οἱ ἀρχαῖοι εἰς σπουδὴν τῆς ἀνατομίας, καὶ εἰς ποῖαν κατὰστασιν εὐρίσκετο πρὸ αὐτοῖς ἡ ἐπιστήμη αὕτη. Ὅτι δὲ τὰ τοιαῦτα μάρμαρα ἐχρησίμευσαν εἰς σπουδὴν τῆς ἱατρικῆς, εἰκάζεται μετὰ μεγίστης πιθανότητος οὐ μόνον ἐκ τοῦ ὁποίου παριστῶσιν ἀντικειμένου, ἀλλ' ἔτι μᾶλλον διότι

τὸ ὑπὸ στοιχ. Β'. εὐρέθη ἐσχάτως ἐν τῇ θέσει ἐν ἧ' πρὸ ἑκατὸν περίπου ἐτῶν εἶχεν ἀνακαλυφθῆ ἀγροκῆπιόν τι τοῦ ἀρχαίου Ἰατροῦ Μούσα, τοῦ ἐπὶ Αἰγυπτίου ἀκμάσαντος, ἥτοι ἑκατὸν πενήκοντα περίπου ἔτη πρὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ Γαληνοῦ. Τὰ μάρμαρα ταῦτα ἐξετάσαντες μετ' ἐπιστημονικῆς ἀκριθείας οἱ γάλλοι ἱατροὶ Χαρκότιος καὶ Δεσάμβριος εὗρον, ὅτι τὸ μὲν πρῶτον, ὡς παριστάνον τὸ ἐξωτερικὸν μόνον τοῦ θώρακος μέρος, τὸ καὶ εὐκόλως ἀπεικονιζόμενον ἄνευ βαθείας τῆς ἀνατομίας γνώσεως, εἶναι ἀκριβῶς καὶ καθ' ὅλην τὴν φυσικὴν ἀναλογίαν κατεσκευασμένον· τὸ δὲ δεύτερον, τὸ παρι-



A.

B.

στάνον τὰ τοῦ θώρακος καὶ τῆς κοιλίας ἐντόσθια, ἃ οὐδὲως γίνονται γνωστά ἄνευ ἀνατομικῆς ἐρεύνης, εἶναι τὰ μέγιστα ἐσφαλμένα, διότι τὰ μὲν ἐν τῇ κοιλότητι τοῦ θώρακος ὄργανα ὁμοιάζουσιν οὐχὶ πρὸς τὰ τοῦ ἀνθρώπου ἀλλὰ πρὸς τὰ τῶν πιθήκων καὶ ἰδίως τῶν τοῦ εἶδους magot, ouistiti ἢ iamarin, τὰ δὲ ἐν τῇ κάτω κοιλίᾳ οὐ μόνον πρὸς τὰ τοῦ ἀνθρώπου ἀλλ' οὐδὲ πρὸς ἄλλων ζώων καὶ μάλιστα πιθήκων ὁμοιάζουσιν ἀκριβῶς ἢ μόνον κατὰ προσέγγισιν, ὅπερ ἀποδεικνύει τὴν περὶ τὴν ἀνατομίαν ἀμάθειαν τοῦ γλύπτου, καὶ ἔτι μᾶλλον τὴν ἀπειρίαν τῶν ἱατρῶν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, μὴ σπουδαζόντων τὴν ἀναλογίαν ἐπὶ ἀνθρώπινων πτωμάτων, ὡς ἐκ τῶν συγγραμμάτων τοῦ μετὰ ταῦτα ἀκμάσαντος Γαληνοῦ μανθάνομεν (βλ. καὶ Gazette hebdom. de medec. et de chir. etc. T. IV. n° 30.)

Ι. ΔΕ-ΚΙΓΑΛΛΑΣ.

(*) Ὁ Κ. Anatole Duroyer, διακεκριμένος Γάλλος διατρίβων ἤδη μεταξὺ ἡμῶν ἐν Ἀθήναις, ἀποδημήσας ἐπὶ τινος μῆνης εἰς τὴν ἀδελφὴν Ἑπτανήσον, ἐγραψεν ἐκεῖθεν εἰς τὴν ἑφημερίδα τῶν Συναγωγῶν ἀρθρον, ἐν ᾧ μεταξὺ πολλῶν σπουδαίων παρατηρήσεων περιέχει καὶ ταύτην, ὅτι τὸ Ἑλληνικὸν πνεῦμα ἐνισχύθη πολὺ εἰς τὰς Ἰονίους νήσους διὰ τῶν ἐκεῖ μεταναστευσάντων ἐπὶ τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1821 ἔτους προσερχομένων ἐκ τῆς Ἠπείρου καὶ τῆς λοιπῆς Ἑλλάδος. Ἡ μετανάστευσις αὕτη καὶ ἐν γένει αἱ σχέσεις τῶν Ἑπτανησίων πρὸς τοὺς γείτονας αὐτῶν Ἠπειρώτας κατέστησε τὸ πνεῦμα καὶ τὰ ἦθη τῶν ὁμογενῶν ἐκείνων λαῶν, πολλὴ δημοτικώτερα πρὸς τοὺς Ἑπτανησίους ἢ παρ' ἡμῖν, ἰδίως εἰς Ἀθήνας, ἔνθα δυστυχῶς ὁ ξενισμὸς ὑπάρχει πολὺ πλέον ἀνεπτυγμένος ἢ ἐν τῇ ἐκτὸς ξένου ζυγῶν διατελούσῃ ἀδελφῇ Ἑπτανήσῳ, καὶ δυστυχῶς τόσῳ μᾶλλον ἐπικίνδυνος ὥστε εἰσχωρεῖ παρ' ἡμῖν ὑπὸ Ἑλληνικὴν μορφήν.